

Monipuolisesti islamista Suomessa

MARTIKAINEN, TUOMAS, TUULA SAKARANAHO & MARKO JUNTUNEN (2008; toim.). *Islam Suomessa: Muslimit arjessa, mediassa ja yhteiskunnassa*. 276 s. SKS, Helsinki.

Kolmen suomalaisen yhteiskuntatieteilijän toimittama artikkelikokoelma esittelee islamin ajankohtaisia ilmiöitä Suomessa monipuolisesti ja pohtii ilmiöiden taustoja kriittiselläkin otteella. Yleistajuinen teos on tervetullut lisä suomalaisen islam-keskusteluun ja se palvelee tiedollaan myös suurta yleisöä. Teos tarjoaa sekä yleistietoa että vaihtehtoisia näkökulmia aiheeseensa.

Kannen kuva muslimityöstä huiveineen, pelaajainumeroineen ja urheilutossuineen vetää puoleensa. Se paljastaa, että teoksessa tarkastellaan syvällisesti suomalaisia muslimeja koskevia mielikuvia sekä heidän arkisia

kokemuksiaan. Artikkelit luovat siteitä menneisyyden ja nykyisyyden, Suomen ja Euroopan, yksilön ja ryhmän kokemusten sekä yhteiskunnallisten tulkintojen välille. Mukana on sekä kotoperäisten että maahanmuuttajamuslimien, kuten somalien ja kosovarien, näkemyksiä ja kokemuksia. Aihepiireinä ovat esimerkiksi asuminen, koulu, perhe, lainsäädäntö, media ja historia. Monipuolinen sisältö koostuu esimerkiksi historiaa ja kehityskuluja koskevista katsauksista, tilastoaineistoihin perustuvista kuvauksista, media-aineiston pohjalta tehdyistä islamin esittämistä koskevista analyyseista sekä henkilöaineistotutkimuksista. Niissä muslimien ja työssään heitä kohtavien ei-muslimien kokemuksia ja näkemyksiä pohditaan osana laajempia kehyksiä. Kirjoittajajoukko on monitieteinen ja osin sama kuin kymmenisen vuotta sitten julkaistussa *Muslimit Suomessa* -artikkelikokoelmassa

(Sakaranaho & Pesonen 1999). Mukana on niin valtiotieteiden, oikeustieteen, uskontotieteen, tiedotusopin, islamin tutkimuksen kuin maantieteenkin edustajia.

Teoksen tavoitteena on lisätä ja päivittää sekä mielestäni myös syventää tietoa islamista Suomessa. Toimittajat toteavat esipuheessaan, että muslimien määrä Suomessa on lähes kaksinkertaistunut 1990-luvun lopun jälkeen ja islam koskettaa yhä useampia yhteiskunnan sektoreita. Lisäksi niin sanotun toisen sukupolven kysymykset ovat tulleet ajankohtaisiksi erityisesti koulumaailmassa. Toimittajat muistuttavat, ettei islam ole vain maahanmuuttajien uskonto, vaan yhä useampi Suomen muslimista maahanmuuttajien lapsi tai syntyperäinen suomalainen käännynnäinen, eli ”islamiin palannut”. Lisäksi Suomessa on asunut islaminuskoinen tataarivähemmistö jo 1800-luvun lopulta lähtien. Vaikka yleinen tietämys islamista on toimittajien mukaan lisääntynyt kymmenessä vuodessa, on sekä koulussa, työssä että muualla yhteiskunnassa kasvanut tarve tuntea nimenomaan suomalaista islamia. Tähän tarpeeseen teos vastaa osaltaan.

Lasken teoksen ansioksi sen, että yleiskuvan ja historiallisten katsausten ohella mukana on artikkeleita, jotka tarkastelevat islamia ja muslimien arkipäiväisiä kokemuksia. Suomen muslimit ovat hyvin moninainen joukko, joten myös heidän näkemyksensä ja kokemuksensa vaihtelevat suuresti. Tämän monimuotoisuuden avaaminen tuo islamin lähelle arkea ja auttaa myös aihetta vähemmän tuntevaa lukijaa ymmärtämään islamia ja muslimien kokemuksia.

Useat artikkelit nostavat kiitettävän kriittisesti esiin muslimien uskonollistamisen. Tällä tarkoitetaan muslimien tekojen tarkastelua ja selittämistä heidän uskonollisen taustansa kautta, jolloin heidät asiayhteydestä riippumatta nähdään helposti vain uskontonsa edustajina. Suomen- ja ruotsinkielisessä mediassa esiintyvää enimmäkseen kielteistä islam-kuvaa ja ilmiön taustoja pohditaan myös ansiokkaasti. Toisaalta monet artikkelit valottavat hyvin islamia osana arkista elämää ja kuvaavat, kuinka muslimit joutuvat maallistuneen valtakulttuurin keskellä määrittämään identiteettiään uudelleen arkisakin tilanteissa. Ne muistuttavat siitä, kuinka enemmistöön kuuluvien yksittäisten ihmisten sekä hallinnon ja lainsäädännön edustajien voi olla välillä vaikea ymmär-

tää uskonollisten vähemmistöjen näkemyksiä ja kokemuksia.

Artikkelit esittelevät median tarjoaman negatiivisen kuvan islamista. Maailmalla meneillään olevien konfliktien taustat selitetään mediassa usein islamin läsnäololla tai vaikutuksilla. Uutisointi kirjoittaa lukijoiden keskuudessa helposti kommentteja, joista välittyy länsimaisen sekularismin ja kolonialismin ylivertauuden värittämä suhtautuminen islamiin. Kun suomalaisten muslimien tavalliseen, valtakulttuurin kanssa jakamaan arkeen liittyviä uutisjuttuja on vähän, vaikuttavat kansainväliset konfliktit myös heitä koskeviin asenteisiin valtaväestön keskuudessa.

Mitä muuta olisin vielä kaivannut? Esipuheessa nostetaan esiin koulu maailman keskeisyys ja siellä kaivattu tiedon tarve islamista. Tätä olisi palvellut artikkeli islamista kasvatuksen ja koulutuksen maailmassa muutoinkin kuin uskononopetuksen näkökulmasta tarkasteltuna. Toisaalta aihetta huonosti tuntevan lukijan näkökulmasta antoisimpia ovat todennäköisesti artikkelit, joissa käsitellään islamia asuin- tai työympäristössä ja joista löytyy yhteneväisyyksiä lukijan omaan arkeen. Yksi artikkeli enemmän tältä alueelta olisi sopinut hyvin mukaan. Myös kokoava tarkasteluluku lopussa olisi vielä terävöittänyt ja koonnut yhteen aiemmin sanottua.

Kirjan luvataan sopivan oppikirjaksi Suomen uskonollista kenttää, monikulttuurisuutta ja etnisiä vähemmistöjä kä-

sitteleville kursseille. Se sopii mielestäni hyvin tähän tarkoitukseen, mutta myös yleistietämystä kaipaavalle lukijalle, joka omassa asuin- tai työympäristössään tarvitsee tietoa ja ymmärrystä islamin monimuotoisista ilmiöistä suomalaisessa arjessa.

KIRJALLISUUS

Sakaranaho, T. & H. Pesonen (1999; toim.). *Muslimit Suomessa*. 238 s. Yliopistopaino, Helsinki.

ANNA-LEENA RIITAOJA
Soveltavan kasvatustieteen laitos,
Helsingin yliopisto

